

Trädgårdarna i Kronobäck

Temat för årets utställning är Trädgårdar i Kronobäck. Vi vill visa hur trädgårdens användning har förändrats genom århundraden. Som besökare kan du lyssna på rösten som berättar om varje fönster. I foldern kan du läsa lite mer om varje trädgård.

**Klosterruin
Kronobäcks
Vänner**

Klosterruin Kronobäcks Vänner
www.kronoback.org

30 maj 1487

Klosterträdgården

Året är 1487. Klockan är 10 den 30:e maj. Lekbrodern tillika trädgårdsmästaren Holmerus är i full färd med vårbruket i klostrets örtes- och kålträdgård.

Klostret i Kronobäck är vida känt för sin odling av en mångfald örter, kål- och salladssorter.

Örterna används både i medicinskt syfte och som smakhöjande inslag i hushållet.

Vilka örter man specifikt använde vid Kronobäck vet vi inte idag men sannolikt har man odlat johannesört mot depression, digitalis mot hjärklappning och pestskräp mot pesten (digerdöden). Vitlök som antibiotisk växt och salvia som renande växt, är också bra mot kolik, dålig aptit, gikt, förkylning samt att stilla blod i sår.

Trädgårdsmästaren är även ansvarig för klostrets bisamhällen. Biet är nödvändigt för en effektiv pollinering i klostrets stora trädgård. Honungen användes som läkemedel och sötningsmedel i både mat och dryck.

Bisamhället ger även vax som används för att göra vaxljus. Dessa är en nödvändig ljuskälla året om i såväl vardag som fest och inte minst vid mässor och bönen i klosterkyrkan.

Johannitermunkarna utvecklar odlingens alla möjligheter i sin Klosterträdgård. Kunskapen lärs ut till traktens bönder och nymodigheter som gödsling och bevattning förbättrar avsevärt skördarna. Därigenom höjs levnadsstandarden för ortens befolkning.

Trädgården är en mycket viktig hörnpelare i klosterlivets vardag.

18 juli 1792

Engelska trädgården

Året är 1792 och den före detta generalmajoren vid Kalmar regemente Daniel Schönström har slumrat till. Han drömmer om sin engelska park vid Kronobäck.

Ruinen utgör det pittoreska inslaget som eftersöks av tidens mode.

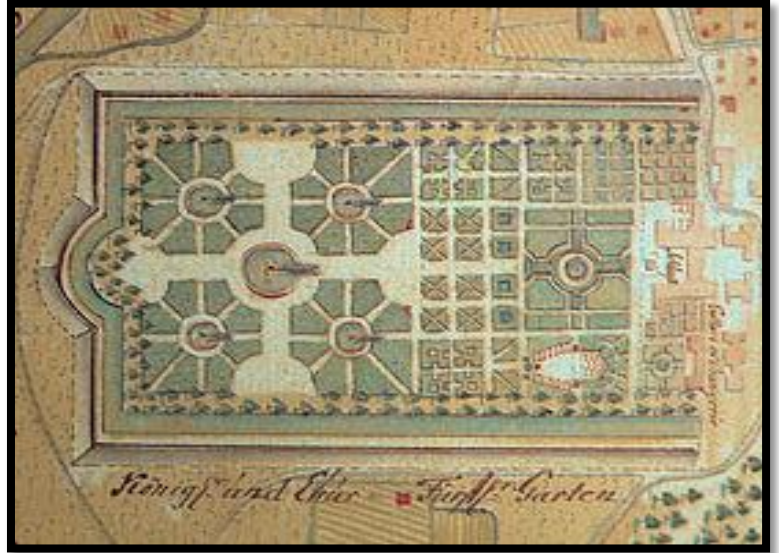
Daniel söker sin tillflykt till sina trädgårdsdrömmar. Hans hustru, Anna Hästesko, har lämnat honom och flyttat till Stockholm.

Hans tid som militär tog ett abrupt slut 1788 under Gustaf IIIs krig med Ryssland, där han gjorde en reträtt som av hans överordnade ansågs som "skamlig".

Daniel har besökt Tullgarns Slott och Hagaparken som förebilder för sin trädgård. Han har samlat tryck på utländska parker båda i den äldre barokstilen som Krügers trädgårdsplan för Frederiksborg Slott och även den engelska landskapsträdgården som Georgengarten i Herrenhäuser Gärten vid Hannover och inte minst Stourhead i södra England.

Han fick nyligen ett paket med en reseskildring gjord av Carl Jonas Linnerhielm. Om Kronobäck skriver denne: *"Vid Ålhem sammanstöter den så kallade Stranda eller Westerviksvägen, utmed hvilken man en mil sörut ser kvarlevor af kronobäcks kloster, hvilka göra en dyster contrast mot den ovanligt vackra trädgård, förre chefen för Calmar regemente, herr general-Majpren Schönström, låtit vid detta dess Boställe med mycken kostnad anlägga, och i hvars hörn denna svaga lämning af tjocka murar nu torde osköflad få bibehållas."*

Imorgon ska Daniel prata med sin trädgårdsmästare Peter Forsberg om hur trädgården kan förskönas ytterligare för att väga upp det dystra inslag ruinen tycks ge.

1 oktober 1951

Handelsträdgården

Året är 1951 och det är höst och den hektiska skördeperioden för året är nästan avslutad här i trädgårdsmästeriet på Kronobäck.

Trädgårdsmästarparet Ella och Sture Holm har tillsammans med sina tre barn byggt upp en blomstrande och lönsam trädgårdsrörelse sen de flyttade hit för tio år sedan.

Drivbänkarna kräver omsorg. Boklöv och eklöv ska samlas in för framtida kransbindning. Ogräsrensning tillhör givetvis också det vardagliga, aldrig sinande, arbetet.

Fru Ella står vid sin arbetsbänk i full färd med att göra i ordning dagens beställning från Kalmar Läns slakteriaffär inne i köpingen. Denna butik är specialist på köttvaror men kompletterar sitt sortiment med västeråsgurkor, morötter, palsternackor, rädisor, kålrötter, lök, ärtor av olika slag och flera typer av bönor från Kronobäcks handelsträdgård.

Leveranser till köpingen sköts av sonen Lennart som på cykel ser till att mottagarna får de beställda varorna.

Trädgårdsmästare Sture är i full färd med att tillverka fem begravningskransar och sju större buketter till söndagens begravning. Han är en mycket skicklig hantverkare inom sitt yrke och använder det insamlade lövet, egenodlade blommor och inköpta nejlikor vid kranstillverkningen.

Idag är det den 1:e oktober och inom en vecka så genomförs en av Mönsterås köpings stora begivenheter, den årliga höstmarknaden. Denna går alltid av stapeln den första lördagen i oktober. Då säljer familjen Holm, utöver alla normala trädgårdsprodukter, något så exklusivt som vindruvor från den egna odlingen. Klasarna har vägts mycket noga och prissatts med en tydlig prislapp på vindruvsstjälken så att de många kunderna kan välja och vraka efter sin egen betalningsförmåga. Vindruvorna ger en mycket god ekonomisk avkastning och därför är ett helt växthus vid Kronobäck fyllt med vindruvsstockar.

Så kommer dagens första kunder cyklande till Kronobäck och fru Ella hälsar välkommen, expedierar vant och ger goda råd om såväl förvaring som tillagning av rotfrukterna. Den givmilde Sture brukar ofta förära medföljande barn en liten vindruvsklase. För barnen är detta överväldigande och för Sture är denna lilla gest ett ***"Tack för besöket och välkommen åter"***.